

credit?]. <http://creditwit.ru/biznes-kredity/problemy-kreditovaniya-malogo-biznesa.php>

Rud, L. P. "Osoblyvosti bankivskoho kredytuvannya investytsiinoi diialnosti v Ukraini" [Features of Bank lending of investment activity in Ukraine]. *Innovatsiina ekonomika*, no. 6 (2013): 262-270.

"Upravlinnia dzherelamy finansuvannya pidpriemstva" [Managing sources of financing of the enterprise]. <http://economist.net.ua/node/155>

Zaitseva, I. S., and Kotsiuba, O. V. "Banky yak osnovni subiekti investytsiinoi diialnosti" [Banks as main subjects of investment activities]. *Biznes Inform*, no. 10 (2013): 55-59.

УДК 330.15:332.1:334.021

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ГРОМАД

© 2016 ВОСКРЕСЕНЬКА Т. І., ОЛЬШАНСКА М. В.

УДК 330.15:332.1:334.021

Воскресенська Т. І., Ольшанська М. В. Фінансово-економічні перспективи територіального об'єднання громад

У статті проаналізовано, систематизовано та узагальнено фінансово-економічні перспективи об'єднання територіальних громад, визначено основні джерела доходів та напрями витрачання фінансових ресурсів на основі запропонованого законодавством механізму. Проаналізовано можливі шляхи збільшення доходів та зменшення витрат об'єднаної територіальної громади. Обґрунтовано, що передача бюджетних повноважень на рівень територіальної громади дасть можливість врахувати її особливості при обранні відповідних програм розвитку та спрямовувати наявні вільні кошти на реальні потреби відповідної територіальної одиниці. Сформульовано перспективи подальших досліджень, які стосуються врахування індивідуальних інфраструктурних, виробничо-господарських і територіальних характеристик потенційних громад при їх об'єднанні, з метою запобігання виникненню «мертвих зон».

Ключові слова: фінансування територіального об'єднання громад, самодостатня територіальна одиниця, конкурентоспроможна громада, місцевий бюджет, фінансові ресурси, доходи, видатки.

Табл.: 1. **Бібл.:** 12.

Воскресенська Тетяна Ігорівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та аналізу, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: voskresenskat@ukr.net

Ольшанська Марія Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку та аналізу, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: spt_mv@mail.lviv.ua

УДК 330.15:332.1:334.021

Воскресенская Т. И., Ольшанская М. В. Финансово-экономические перспективы территориального объединения общин

В статье проанализированы, систематизированы и обобщены финансово-экономические перспективы объединения территориальных общин, определены основные источники доходов и направления расходования финансовых ресурсов на основе предлагаемого законодательством механизма. Проанализированы возможные направления увеличения доходов и уменьшения расходов объединенного территориального общества. Обосновано, что передача бюджетных полномочий на уровень территориальной общины даст возможность учесть ее особенности при выборе соответствующих программ развития и направить имеющиеся свободные средства на реальные потребности соответствующей территориальной единицы. Сформулированы перспективы дальнейших исследований, которые касаются учета индивидуальных инфраструктурных и производственно-хозяйственных, территориальных характеристик потенциальных общин при их объединении, с целью предотвращения возникновения «мертвых зон».

Ключевые слова: финансирование территориального объединения общин, самодостаточная территориальная единица, конкурентоспособное общество, местный бюджет, финансовые ресурсы, доходы, расходы.

Табл.: 1. **Библ.:** 12.

Воскресенская Татьяна Игоревна – кандидат экономических наук, доцент кафедры учета и анализа, Национальный университет «Львовская политехника» (ул. Степана Бандеры, 12, Львов, 79013, Украина)

E-mail: voskresenskat@ukr.net

Ольшанская Мария Владимировна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры учета и анализа, Национальный университет «Львовская политехника» (ул. Степана Бандеры, 12, Львов, 79013, Украина)

E-mail: spt_mv@mail.lviv.ua

UDC 330.15:332.1:334.021

Voskresenska T. I., Olshanska M. V. The Financial-Economic Prospects of the Territorial Association of Communities

The article analyzes, systematizes and generalizes the financial-economic prospects of association of territorial communities, the main sources of revenues and expenses together with directions of spending financial resources have been determined on the basis of the mechanism, which is proposed in the legislation. The possible directions of increasing revenues and reducing expenses of a associated territorial society have been analyzed. It has been substantiated that delegation of the budgetary authority to the community level will provide an opportunity to consider its features when selecting relevant development programs and to transmit the available funds to the real needs of the relevant territorial unit. Prospects for further research have been formulated, relating to accounting the individual infrastructural and production-economical, territorial characteristics of potential communities when associating them, in order to prevent «dead zones».

Keywords: financing the territorial association of communities, self-sufficient territorial unit, competitive society, local budget, financial resources, revenues, expenses.

Tabl.: 1. **Bibl.:** 12.

Voskresenska Tetiana I. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Accounting and Analysis, Lviv Polytechnic National University (12 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: voskresenskat@ukr.net

Olshanska Maria V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Analysis, Lviv Polytechnic National University (12 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: spt_mv@mail.lviv.ua

Кризний стан вітчизняної економічної системи спричинив суттєві труднощі в забезпеченні повноцінного функціонування та розвитку як окремих регіонів, так і держави загалом. Це в основному зумовлене суттєвим спадом обсягів вітчизняного виробництва, тотальною економією бюджетних ресурсів на місцях, що призвело до значного скорочення фінансування соціально-економічних програм, зорієнтованих на розвиток регіонів. Крім того, фінансування видатків на соціально-культурний та інфраструктурний розвиток відповідного регіону провадиться в основному за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів, тобто використовується державне централізоване управління фінансовими ресурсами регіону. Застосування такого механізму фінансування потреб регіону є недовим, оскільки недостатньо враховує соціально-економічні та інфраструктурні особливості регіону при реалізації програм його розвитку.

Зазначені та ряд інших фактів призвели до диспропорційності соціально-економічного розвитку більшої частини регіонів. З метою вирішення цієї проблеми постала нагальна потреба у формуванні конкурентоспроможних населених пунктів, зміцнення матеріально-фінансової бази розвитку регіонів. В Україні для реалізації цього проводиться повномасштабна адміністративно-територіальна реформа. Наведені вище проблемні аспекти, які стримують належний розвиток регіонів, чітко окреслені в Концепції реформи місцевого самоврядування: «Система місцевого самоврядування на сьогодні не задовольняє потреб суспільства. Функціонування органів місцевого самоврядування у більшості територіальних громад не забезпечує створення та підтримку сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, її самореалізації, захисту її прав, надання населенню органами місцевого самоврядування, утвореними ними установами та організаціями високоякісних і доступних адміністративних, соціальних та інших послуг на відповідних територіях» [7].

Зазначеній проблематиці присвячено ряд наукових праць теоретичного та прикладного спрямування.

Зокрема, В. Пальчук у своєму дослідженні [9] розглядає можливі соціальні та економічні наслідки територіального об'єднання громад. О. Кириленком і колективом авторів [12] розкрито особливості формування і використання фінансових ресурсів територіальних громад, враховуючи переваги та недоліки бюджетної децентралізації. В. Патокою [10] розглянуто особливості утворення об'єднання громад у контексті фінансового забезпечення їх діяльності. Т. Барабаш [1] у проведеному дослідженні акцентував увагу на особливостях співробітництва об'єднаних територіальних громад. Проте в досліджуваних наукових працях вчені не повною мірою відображають специфіку фінансово-економічних аспектів створення і функціонування територіальних громад, перш за все, через відсутність аналітичних даних.

Мета статті полягає в систематизації, узагальненні та аналізі фінансово-економічних перспектив об'єднання територіальних громад, визначенні основних джерел доходів та напрямків витрачання фінансових ресурсів на основі запропонованого законодавством механізму.

Не зважаючи на прийняті закони України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [3], «Про засади державної регіональної політики» [4], Методику формування спроможних територіальних громад [8] і ряд інших законодавчо-нормативних документів, процес об'єднання громад, який має на меті проведення децентралізації влади на місцях, відбувається квола. Станом на 25 жовтня 2015 р. було створено 159 об'єднаних територіальних громад [6], водночас необхідно зазначити, що на початку 2016 р. цей процес дещо активізувався (табл. 1). Небажання населення сприяти проведенню децентралізації в такому контексті, який пропагується владою, пояснюється тим, що викладені в законодавстві позиції стосовно об'єднання громад, як правило, прямо чи побічно стосуються реформування освітньої (часткова чи повна ліквідація шкіл), медичної та інших соціально-економічних сфер розвитку окремого регіону та держави загалом.

Таблиця 1

Кількість територіальних об'єднань громад і величина субвенцій на їх інфраструктурний розвиток у розрізі областей на початок II кварталу 2016 р.*

Область	Кількість територіальних громад, од.	Величина державної субвенції на розвиток інфраструктури, тис. грн	
		фактична	у відповідності до перспективних планів
1	2	3	4
Вінницька	2	27	5677,00
Волинська	6	46	26537,20
Дніпропетровська	16	58	102086,70
Донецька**	3	35	35655,70
Житомирська	10	28	54571,00
Закарпатська	2	0	15075,00
Запорізька	6	46	46553,00
Івано-Франківська	4	49	21862,30

1	2	3	4
Кіровоградська	3	17	8062,40
Київська	1	28	6126,5
Луганська**	2	22	19232,3
Львівська	16	74	45956,6
Миколаївська	1	28	5095,00
Одеська	8	16	63188,10
Полтавська	14	29	56974,20
Рівненська	6	30	25263,7
Сумська	1	48	9604,90
Тернопільська	26	0	141554,40
Харківська	1	52	0,00
Херсонська	1	40	4631,70
Хмельницька	22	25	216372,60
Черкаська	3	42	4160,60
Чернівецька	10	14	45436,50
Чернігівська	5	42	31649,20

Примітка: * – дані узагальнено та систематизовано на основі [6]; ** – до розрахунку бралися підконтрольні Україні території.

Крім того, в офіційних регламентаціях відсутня чіткість у визначенні особливостей реалізації земельних повноважень при об'єднанні територіальних громад, у структуру яких входить місто та села. Тобто «... існує чимало прогалин та суперечностей у нормативно-правовому полі, характерна недостатня взаємодія органів місцевого самоврядування з інститутами громадянського суспільства, залишається високий рівень дотаційності місцевих бюджетів тощо» [12, с. 3].

Основним законодавчо визначеним позитивним аргументом укрупнення територіальних громад є створення конкурентоспроможних населених пунктів через надання їм відносної самостійності в розпорядженні наявними ресурсами (фінансовими, земельними, інфраструктурними та ін.). У цьому контексті законодавством передбачено, що об'єднані громади отримують весь спектр повноважень, які мають міста обласного значення. Отже, законодавством окреслено основні (юридичні, економічні) орієнтири проведення децентралізації шляхом об'єднання територіальних одиниць.

У зв'язку з несприйняттям значною частиною населення України реалізації реформи місцевого самоврядування через укрупнення громад, починаючи з літа 2015 р. на території України у всіх областях створювалися Офіси реформ. Основним завданням зазначених структур є спільна з облдержадміністраціями розробка проектів перспективних планів формування територій спроможних громад і сприяння їх утворенню шляхом проведення масово-роз'яснювальних робіт, індивідуальних консультацій тощо.

З метою створення самодостатніх територіальних одиниць методикою формування конкурентоспроможних громад передбачено визначення економічної спроможності потенційного укрупнення громад здійснювати

з урахуванням таких критеріїв: площа території, густота населення, індекс податкоспроможності. З урахуванням зазначених критеріїв, а також детального аналізу бюджетної інформації (надходжень та видатків) потенційної територіальної громади визначається спроможність існування такого об'єднання. Якщо на початкових етапах реалізації реформи територіального об'єднання громад фінансова спроможність громади була не визначальним фактором для її створення, то після виникнення фінансових колапсів у новостворених територіальних одиницях представниками Офісу реформ, зазвичай, деталізовано вивчаються всі фінансові аспекти потенційної громади, з метою сприяння забезпеченню передумов її самофінансування.

Основним фінансовим аргументом територіального об'єднання громад є скорочення видатків на утримання адміністрації сільських, селищних рад. За підрахунками фінансових експертів, які неодноразово озвучувалися засобами масової інформації, в окремих районах країни вдасться зекономити приблизно 4–6 млн грн щорічно, які можна спрямовувати на розвиток тієї чи іншої територіальної громади. На цьому наголошують фінансові фахівці Канівської РДА «... як підраховували у фінансовому управлінні РДА, лише за рахунок скорочення видатків на утримання адміністрації сільських рад, у районі вдасться зекономити близько 4 млн грн щорічно, які можна буде використовувати на розвиток громад» [11]. Водночас важливою фінансовою мотивацією формування територіального об'єднання громад, на якій наголошують урядовці різних рівнів управління, є зростання надходжень у вигляді податків, зборів, а також інших платежів до місцевих бюджетів, які передбачені в бюджетному та податковому кодексах і ряді законодавчо-нормативних документів. Крім податкових і неподаткових надходжень, «держава здійснює фінан-

сову підтримку добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст шляхом надання об'єднаній територіальній громаді коштів у вигляді субвенцій на формування відповідної інфраструктури згідно з планом соціально-економічного розвитку такої територіальної громади» [3]. Крім зазначеного, у територіальній громаді з'являються реальні перспективи самостійного формування і реалізації інвестиційної політики.

З метою створення умов для здійснення повноцінного місцевого самоврядування, задекларовано урядом, шляхом утворення територіального об'єднання громад законодавством передбачено такі види податкових і неподаткових надходжень до бюджету громади, які визначені у Бюджетному кодексі:

1. Податки та податкові платежі [2]:

- ✦ 60 % податку на доходи фізичних осіб;
- ✦ 25 % екологічного податку;
- ✦ 5 % акцизного податку від реалізації суб'єктами роздрібною торгівлі підакцизних товарів;
- ✦ 100 % єдиного податку;
- ✦ 100 % податку на прибуток підприємств;
- ✦ 100 % податку на майно (нерухомість, земля, транспорт);
- ✦ плата за надання адміністративних послуг;
- ✦ надходження від орендної плати за користування майном комунальної власності;
- ✦ рентна плата за користування надрами, за спеціальне використання води та водних об'єктів, лісових ресурсів;
- ✦ орендна плата за водні об'єкти.

2. Збори та інші платежі: державне мито; плата за надання адмінпослуг, адмінштрафи; збір за паркування; туристичний збір; плата за ліцензії на певні види господарської діяльності; орендна плата за комунальне майно; рентні плати за користування надрами; орендна плата за водні об'єкти; банківські депозити; 75 % коштів від відшкодування втрат сільгоспвиробництва; 50 % стягнень за шкоду навколишньому природному середовищу; 55 % коштів від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення або прав на них; інші доходи.

3. Базові субвенції (медична, освітня, інфраструктурна).

Визначаючи фінансово-економічні перспективи потенційної територіальної громади, паралельно при розрахунку ймовірнісних доходів доцільно визначити можливі видатки на її функціонування. Якщо основну частину доходів територіального об'єднання можна визначити на основі аналізу статистичних даних (податкових надходжень за попередній період), то розрахувати величину можливих витрат значно важче. Провівши аналіз бюджетів потенційних і функціонуючих територіальних громад Миколаївського району Львівської області, можна зробити висновок, що найбільшу питому вагу у структурі податкових надходжень територіальних громад становить податок на доходи фізичних осіб – 30–45 %, акциз – 3–30 %, податок на майно – 10–25 %, єдиний податок – 10–24 %, інші види надходжень – 5–30 %.

Основні видатки територіальних громад відповідно до здійсненого аналізу мають таку орієнтовну

структуру в загальній сумі видатків: видатки на освіту – 50–55 %, видатки на охорону здоров'я та вторинну медицину – 30–40 %, видатки на соціальне забезпечення – 4–5 %, видатки на культуру і спорт – 7–8 %, видатки на органи управління – 4–5 %, інші видатки – 4–6 %.

У структурі податкових надходжень територіального об'єднання ПДФО займає більше половини усіх надходжень, у тих територіальних громадах, де є діючі заводи, підприємства, фабрики і офіційно працевлаштовані працівники, надходження від цього податку можуть бути більшими. Надходження від акцизного податку можуть перевищувати вказану межу в тих громадах (наприклад, існуюча Тростянецька територіальна громада), де є автозаправні станції, торгівлі мережі та інші об'єкти, які займаються реалізацією підакцизних товарів. Платниками єдиного податку є фізичні особи – підприємці та юридичні особи, зростання кількості яких сприятиме збільшенню надходжень до бюджету місцевої громади. Одним із важливих складових майнового податку є податок на майно, відмінне від земельної ділянки, який є відносно новим, і зараз врегульовується механізм його справляння як фізичними, так і юридичними особами, тому надходження від його сплати можуть бути як вищими, так і нижчими від наведених.

Оскільки в динамічно-нестабільних умовах функціонування вітчизняної економічної системи надходження від справляння податків і зборів до бюджету територіальної громади є недостатніми для забезпечення її фінансової дієздатності, тому необхідні додаткові джерела фінансування. З метою збалансування бюджетів територіальних громад для реалізації покладених на них обов'язків на державному рівні передбачено надання їм відповідних субвенцій, дотацій та субсидій. Однак надання державної допомоги в таких формах не зможе постійно забезпечувати належний рівень фінансової стабільності територіальних громад, тому важливим завданням держави є створення сприятливого законодавчого поля, необхідного для подальшого функціонування діючих та відкриття нових підприємств, заводів, фабрик, що сприятиме збільшенню рівня зайнятості в регіоні, а як наслідок – зростанню надходжень до бюджету об'єднання.

Значну величину у структурі видатків територіальної громади становлять видатки на освіту, у тих громадах, на території яких зосереджені такі навчальні заклади, як коледжі, училища, технікуми, ВНЗ, видатки на освіту будуть вищими, ніж в тих, де є лише загальноосвітні заклади I–III ступенів. Крім того, ті громади, які зберігають малокомплектні школи (чисельність учнів в класі менше 25 осіб), мають додаткові видатки на надання освітніх послуг, здійснюючи в такий спосіб початкові інвестиції в розвиток інтелектуального капіталу територіального об'єднання.

Другими за величиною є видатки територіальної громади на медицину. Територіальні громади, де є медичні заклади вторинної медицини, матимуть більші видатки, ніж ті, які мають лише заклади первинної медицини (фельдшерсько-акушерський пункт, амбулаторія).

Крім того, є об'єднання громад, населення яких користується медичними послугами за межами територіальної громади, у такому випадку територіальною громадою мають справлятися відповідні платежі в той заклад охорони здоров'я, де обслуговується певна частина її населення, на основі попередньо укладених договорів. При розрахунку спроможності територіальної громади представниками Офісу реформ не враховуються скриті фінансово-економічні резерви територіального об'єднання громад – можливі вітчизняні та закордонні інвестиційні вливання у формі грантів, прямого інвестування, участі у міжнародних програмах співфінансування відповідних проектів, а також раціонального використання земельних ресурсів.

Отже, структура надходжень та видатків територіальних громад може бути відмінною від наведеної, що зумовлене індивідуальними особливостями територіальних громад. Реалізуючи відповідні владні повноваження стосовно надання публічних послуг населенню, гарантування соціально-економічного та інфраструктурного розвитку відповідного регіону, в об'єднаних територіальних громадах виникає проблема в забезпеченні достатніми власними ресурсами (фінансовими, матеріальними, кадровими, земельними). В основному це зумовлене тим, що «територіальні громади значно відрізняються одна від одної за кількістю жителів, площею території, структурою економіки та рівнем бюджетного забезпечення, внаслідок чого більшість із них не завжди можуть надавати якісні послуги населенню за рахунок утворюваних установ бюджетної сфери» [1, с. 47]. Тому для гарантування належної якості наданих послуг і створення умов для подальшого функціонування тієї чи іншої територіальної громади органам місцевого самоврядування необхідно використовувати відповідні форми співпраці. Можливості співробітництва територіальних громад з урахуванням фінансової складової їх співпраці чітко прописані у законі «Про співробітництво територіальних громад» [5].

ВИСНОВКИ

Таким чином, теоретично перед територіальними об'єднаннями громад виникають значні фінансово-інфраструктурні перспективи у створенні й розвитку конкурентоспроможних і самодостатніх адміністративних територіальних структурних одиниць, які здатні забезпечити належний рівень надання культурних, соціальних, житлово-комунальних, медичних та інших послуг. Водночас необхідно відзначити, що практика створення і функціонування територіальних об'єднань громад вносить свої корективи, оскільки немає універсальної формули успіху, передусім, через виробничо-господарську різноструктурність населених пунктів, які об'єднуються в територіальну громаду. Крім того, існує значна кількість сіл, селищ і навіть невеликих міст, з якими ніякі населені пункти не мають наміру об'єднуватися через їх фінансово-економічну неперспективність, а тому існує ймовірність виникнення «мертвих зон». Для уникнення цього явища перспективними планами територіальних громад передбачено об'єднання фінансово сильніших територіальних одиниць із слабшими. Тобто

поряд із фінансово-економічними перспективами виникають і фінансово-економічні ризики при формуванні та функціонуванні об'єднаних територіальних громад. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Барабаш Т. Г.** Фінансові передумови об'єднання та співробітництва територіальних громад в Україні. *Наукові праці НДФІ*. 2014. № 2 (67). С. 44–52.
2. Бюджетний кодекс України № 2456-VI від 08.07.2010 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2456-17>
3. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» № 157-VIII від 05.02.2015 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
4. Закон України «Про засади державної регіональної політики» № 156-VIII від 05.02.2015 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/156-19>
5. Закон України «Про співробітництво територіальних громад» № 1508-VII від 17.06.2014 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>
6. Інформаційно-аналітичні дані офіційного сайту з питань децентралізації URL: <http://decentralization.gov.ua/region/approved>
7. Концепція реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Схвалена розпорядженням КМУ № 333 від 01.04.2014 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>
8. Методика формування спроможних територіальних громад. Затверджена Постановою КМУ № 214 від 08.04.2015 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF>
9. **Пальчук В.** Перший етап адміністративно-територіальної реформи – ухвалення перспективних планів формування спроможних територіальних громад. *Резонанс*. 2015. № 53. С. 2–18. URL: <http://nbuviap.gov.ua/images/rezonans/2015/rez53.pdf>
10. **Патока В. І.** Фінансове забезпечення сталого розвитку об'єднаних територіальних громад як складова ефективної децентралізації влади в Україні. *Ефективна економіка*. 2015. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4582>
11. Переваги добровільного об'єднання громад слід оцінювати з позицій економічної та фінансової доцільності // Офіційний портал Канівської державної районної адміністрації URL: http://www.kanivsky-rayon.gov.ua/rr_page.php?p=137
12. **Кириленко О., Малиняк Б., Письменний В., Русін В.** Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади. Київ: ТОВ «Підприємство «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 396 с.

REFERENCES

- Barabash, T. H. "Finansovi peredumovy obiednannia ta spivrobitnytstva terytorialnykh hromad v Ukraini" [The financial conditions of the Association and cooperation of territorial communities in Ukraine]. *Naukovi pratsi NDFI*, no. 2 (67) (2014): 44-52.
- "Informatsiino-analitychni dani ofitsiinoho сайtu z pytan decentralizatsii" [Information and analytical data of the official site on decentralization]. <http://decentralization.gov.ua/region/approved>
- Kyrylenko, O. et al. *Planuvannia ta upravlinnia finansovymy resursamy terytorialnoi hromady* [Planning and management of financial resources of the local community]. Kyiv: VI EN EI, 2015.
- [Legal Act of Ukraine] (2015). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/156-19>
- [Legal Act of Ukraine] (2014). <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>
- [Legal Act of Ukraine] (2010). <http://zakon.rada.gov.ua/go/2456-17>
- [Legal Act of Ukraine] (2014). <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>
- [Legal Act of Ukraine] (2015). <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF>

[Legal Act of Ukraine] (2015). <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/157-19>

Patoka, V. I. "Finansove zabezpechennia staloho rozvytku obiednanykh terytorialnykh hromad yak skladova efektyvnoi de-centralizatsii vlady v Ukraini" [Financial sustainable development of the consolidated territorial communities as a component of effective decentralization of power in Ukraine]. *Efektyvna ekonomika*. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4582>

"Perevahy dobrovilnogo obiednannia hromad slid otsiniuvaty z pozytsii ekonomichnoi ta finansovoi dotsilnosti" [The bene-

fits of voluntary Association of communities should be assessed from the standpoint of economic and financial feasibility]. *Oftsiinyi portal Kanivskoi derzhavnoi raionnoi administratsii*. http://www.kanivsky-rayon.gov.ua/rr_page.php?p=137

Palchuk, V. "Pershyi etap administratyvno-terytorialnoi reformy – ukhvalennia perspektyvnykh planiv formuvannia spromozhnykh terytorialnykh hromad" [The first phase of administrative-territorial reform – the adoption of the perspective plans for the formation of capable territorial communities]. *Rezonans*. <http://nbuviap.gov.ua/images/rezonans/2015/rez53.pdf>

УДК 656.072.5+656.073.5](477)

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИДІВ І ФОРМ МИТНОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ

© 2016 ЛОМЕЙКО Ю. А.

УДК 656.072.5+656.073.5](477)

Ломейко Ю. А. Напрями вдосконалення видів і форм митного контролю в Україні та необхідність їх реалізації

Мета статті полягає в дослідженні видів і форм митного контролю в контексті постійного виникнення нових митних ризиків залежно від зовнішніх та внутрішніх факторів. Установлено, що митний контроль необхідно поділяти за часом проведення на попередній, поточний, наступний (митний пост-аудит). Передбачається здійснення документальних перевірок дотримання як митного, так і податкового законодавства департаментом аудиту з підпорядкованими йому управліннями у складі ГУ ДФСУ та ЦООВПП. Доцільним є одночасне проведення єдиних документальних перевірок з питань митного та податкового законодавства. Водночас чинний порядок формування плану-графіка документальних перевірок передбачає такий підхід тільки для суб'єктів ЗЕД – самозайнятих осіб. Тоді як суб'єкти ЗЕД – юридичні особи розглядаються взагалі як окрема категорія платників у складі юридичних осіб в цілому. Повноваження структурних підрозділів органів ДФСУ щодо проведення митницями та митними постами попереднього, поточного, а ГУ ДФСУ та ЦООВПП – наступного контролю створюють ризики незацікавленості працівників митниць та митних постів у результатах митного постаудиту. Перспективою подальших досліджень є розробка поетапних заходів вдосконалення планування документальних перевірок з питань податкового та митного законодавства в цілому, у т. ч. митних «кросс-перевірок».

Ключові слова: митний контроль, види митного контролю за часом проведення, форми митного контролю, документальна перевірка дотримання митного законодавства, митний пост-аудит.

Рис.: 3. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 26.

Ломейко Юлія Андріївна – аспірантка кафедри фінансів, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана (пр. Перемоги, 54/1, Київ, 03680, Україна)

E-mail: yulya797979@ukr.net

УДК 656.072.5+656.073.5](477)

UDC 656.072.5+656.073.5](477)

Ломейко Ю. А. Направления усовершенствования видов и форм таможенного контроля в Украине и необходимость их реализации

Цель статьи – исследование видов и форм таможенного контроля в контексте постоянного изменения таможенных рисков в зависимости от внешних и внутренних факторов. Установлено, что таможенный контроль необходимо разделять в зависимости от момента осуществления на предварительный, текущий и последующий (таможенный пост-аудит). Предусмотрено проведение документальных проверок соблюдения как таможенного, так и налогового законодательства департаментом аудита и его управлениями в составе ГУ ГФСУ и ЦООВПП. Целесообразно проводить одновременно единые документальные проверки по вопросам таможенного и налогового законодательства. В то же время существующий порядок формирования плана-графика документальных проверок предусматривает такой подход только для субъектов ВЭД – самозанятых лиц. Субъекты ВЭД – юридические лица рассматриваются как отдельная категория плательщиков в составе юридических лиц в целом. Полномочия структурных подразделений органов ДФСУ по проведению таможенными и таможенными постами предварительного и текущего контроля, а ГУ ДФСУ и ЦООВПП – последующего создают риски незаинтересованности сотрудников таможен и таможенных постов в результатах таможенного постаудита. Перспективой дальнейших исследований является разработка поэтапных мер по усовершенствованию планирования документальных проверок соблюдения налогового и таможенного законодательства в целом, в т. ч. таможенных «кросс-проверок».

Ключевые слова: таможенный контроль, виды таможенного контроля, документальная проверка соблюдения таможенного законодательства, таможенный пост-аудит.

Рис.: 3. **Табл.:** 3. **Библ.:** 26.

Ломейко Юлия Андреевна – аспирантка кафедры финансов, Киевский национальный экономический университет им. В. Гетьмана (пр. Победы, 54/1, Киев, 03680, Украина)

E-mail: yulya797979@ukr.net

Lomeiko Yu. A. The Directions for Improving the Types and Forms of Customs Control in Ukraine, the Need for Their Implementation

The article is aimed at studying the types and forms of customs control in the context of permanent change of customs risks, depending on both the external and the internal factors. It is found that customs control must be separated subject to the moment of its implementing into the preliminary, current and further (customs post audit). Carrying out documentary checks of compliance with customs as well as tax legislation by the Audit Head Office and by its departments consisting of the Head Department of the State Fiscal Service of Ukraine (GU GFSU) and the Central Office for Servicing Large Taxpayers (COOBPN) is provisioned. It is advisable to carry out unified documentary checks on issues of the customs and tax legislation simultaneously. At the same time, the existing procedure for the formation of a plan-schedule of documentary checks provides such an approach only for subjects of FEA – self-employed persons. The subjects of FEA – legal entities – are treated as a separate category of payers, as part of the legal entities as a whole. Authority of structural divisions of the GFSU for carrying out by customs and customs posts of preliminary and current control, and GU GFSU along with COOBPN – of further control, pose risks of disinterest on the part of employees at the customs and customs posts in the results of the customs post audit. Prospect for further research will be developing graduated measures to improve planning of documentary control of compliance with tax and customs legislation in general, incl. the customs cross-checks.

Keywords: customs control, types of customs control depending on the time of implementation, forms of customs control, documentary verification of compliance with customs legislation, customs post audit.

Fig.: 3. **Tabl.:** 3. **Bibl.:** 26.

Lomeiko Yuliia A. – Postgraduate Student of the Department of Finance, Kyiv National Economic University named after V. Hetman (54/1 Peremohy Ave., Kyiv, 03680, Ukraine)

E-mail: yulya797979@ukr.net